

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність теми. Компанії, фірми, підприємства, асоціації – одні з визначальних суб'єктів бізнесу. Усі ми добре розуміємо, що без людини ці організації – пусті місця. Кожної хвилини у світі колаборуються разом десятки мільйонів людей, працюють та виконують завдання задля того, щоб досягнути однієї мети, цілі. У цій сфері кожен грає важливу роль. Бізнес іншими словами – ділові відносини між людьми, на чолі з керівником. Існує безліч економічних та соціально-духовних вимог, з дотриманням яких компанія розвивається швидше та легше. Однак, не слід забувати й про дотримання елементів морально-етичного і духовного характеру. Етика в бізнесі – предмет, який вчить як правильно ставитись до своїх колег, співпрацівників, як спілкуватись і взаємодіяти з ними. Тема етики є дуже складна, однак, пізнавши її, ми можемо досягнути великих висот та вийти на вищий рівень у культурно-соціальної сфері компанії. Саме тому вона потребує ґрунтовного перегляду та аналізу, переосмислення морально-етичних проблем, які трапляються під час спілкування людей в бізнесі, для того, щоб зрозуміти особливості управління для відкриття нових перспектив.

Вишезгадана потрібність теми дослідження є переконливою. Етика – це наука, що вивчає виникнення, сутність, структуру, функції моралі(норм і правил поведінки людини), її прояви в різноманітних сферах діяльності. Етика пов'язана з етнологією, психологією, соціологією, історією, педагогікою, філософією та ін. науками. Методи керування та управління сучасного менеджера мають вплив на ефективність роботи організації. Також багато чого залежить від його моральних якостей: довіри, відповідальності, чесності, справедливості, поваги, розуміння та співчуття інших.

Мета: проаналізувати з філософської точки зору морально-етичні методи управління організаціями для того, щоб усунути проблеми пов'язані з спілкуванням співпрацівників. За допомогою практики відомих економістів зрозуміти та навчитися як покращувати роботу, змінюючи стосунки в компанії.

Об'єктом дослідження є організація та її працівники. **Предмет дослідження** : теоретичні, методологічні, філософські засади стратегічного управління

Методи дослідження. До нашого часу багато мислителів та дослідників спробували пізнати та розібратись з темою етики бізнесу .Наприклад, Д. Макгрегор та його теорія Х-У, А. Файоль, Т.М.Герет, Р.Д.Клоноскі. Т.К.Чмут, Г.Л.Чайка, Н.П.Статінова. Також відомий усім митрополит Української греко-католицької церкви - Андрей Шептицький, будучи одним із найзаможніших графів Галичини, свої кошти вкладав у освіту, приділяв велику увагу благодійності. Та не усім відомо, що він був успішним інвестором, підприємцем та банкіром. За «10 правилами бізнесу від А. Шептицького» сьогодні навчаються великі підприємці, керівники організацій на тренінгах та у бізнес-школах. Ці правила досить тактовно, багатопланово та з різних філософських позицій пояснюють як за допомогою стосунків між працівниками покращити ефективність роботи команди.

Одним з ефективних методів дослідження також є аналіз інтерв'ю відомих менеджерів та бізнесменів. Український журнал «The Ukrainians» відкрито публікує відповіді на поширені запитання. Наталія Киричична – генеральний менеджмент технологічної компанії України Conscensia розповіла про важливість довіри, цінність скромності та скандинавську корпоративну культуру.[3] Бізнес-футуролог Адриан Сливоцький пояснив та навів приклади компаній ,які в епоху економічних криз проявили неабиякий морально-етичний характер до своїх працівників.[4] Усі ці дані та приклади допомагають чітко проаналізувати дії керівників та їх наслідки на роботу компанії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб зрозуміти весь період творення та встановлення морально-етичних норм організацій, колективу потрібно сперш за все звернутися до історії. Усі ми добре знаємо терміни кріпацтво, експлуатація праці українців, деспотизм, примусові роботи. Принципи усіх цих методів керування зустрічались на території України. У ті часи люди були змушені працювати незалежно від їхнього віку, статті, здоров'я чи вад, коритися керівнику та слухно виконувати завдання. Так, це не правильно, скажете ви. Та розгляньмо ці ситуації не з боку політики, моралі, а з іншого – бізнесу та управління. Чи було це прибутково для організацій, чи мало це ефективний вплив на їхній розвиток? «Стиль керівництва, при якому будь-яка дія вимагає схвалення, породжує культуру бездумності. Відносини, створені між начальником і підлеглими передбачають «Я тобі не довіряю.»- слова Джейсона Фрайда, успішного підприємця. [6, с. 159] Зруйнована система моральних цінностей та етики негативно відбилась на економіці організацій, держави, усі ці форми керування не проіснували довго. Вони стали приводом до повстань селян, завдали великих втрат ресурсів.

Наступний усім відомий факт : «світлом керують гроші». Та сьогодні можна сміливо змінити цю фразу на - «людьми керують гроші» . Більшість обирають професію через прибуток, який можна отримати в майбутньому. Для будь-якого власника бізнесу одні з головних цілей є високий дохід, власна вигода, конкурентоздатність на ринку, міцне закріплення бізнес-ніші на ньому ж. Вони обирають таку форму праці, від якої буде легше задовольнити себе та споживачів їхнього блага. Тому часто керівники організацій забувають приділяти увагу своїм працівникам, не цікавляться їхніми влгодобаннями та смаками. Такі люди націлено йдуть до своєї мети, не зважаючи на інших . Влучний вислів Наталії Криричичної «Завжди майте власну думку, але не забувайте чути інших»[3]. Уявіть себе на місці того працівника ,який боїться сказати й слово своєму керівнику, не має сміливості відпроситись на годину раніше у свій день народження, або того, який смирно виконує усю задану роботу, не спавши ніч ,наглядаючи за матір'ю чи малими дітьми. Чи було б приємно вам спілкуватись зі своїм керівником після таких випадків? Чи б працювали ви ефективно та з задоволенням? Сумніваюсь, що ви відповісте на ці питання «так». «Дайте людям розуміти, що вони мають можливість і право шукати свої шляхи у співпраці з вами.»- слова найбільш впливового українського економіста Богдана Гаврилишина. [1,с. 281]

Показові приклади морально-етичних ситуацій, які траплялись у великих компаніях згадав у своєму інтерв'ю А.Сливоцький. Глобальні кризи несуть усім великі витрати, змінюють економічну політику, створюють нові проблеми та впливають на будь-який бізнес. Однак, лише вправний та досвідчений керівник може впоратись з усіма труднощами, прислухатись та допомогти своїм працівникам. І «Коли ви приглянетеся до найкращих підприємців (саме найкращих), то будете вражені, наскільки часто справжня етична поведінка є основоположною характеристикою того, ким вони є. Це основний двигун та рушій їхнього надзвичайного успіху. І це важко не помітити.»[4] Ось саме чому правильний підхід до своїх працівників принесе вам маленьку вигоду завтра та велику в майбутньому. Найкращі стосунки в команді – дружні, коли всі рівні та допомагають один одному. А чути думку інших – одне з найголовніших морально-етичних правил у колективному соціумі.

Етика в бізнесі також проявляється в ставленні до хабарництва, шахрайства, корупції, сплати податків. Нечесне ведення бізнесу, неповага та байдужість до правових норм, прийом працівників з дискримінацією –відносяться до морально-етичних проблем, які часто зустрічаються в нашій країні. Для того, щоб організація працювала ефективно потрібно не лише будувати дружні стосунки в команді, проте й залишатись вірним та чесним поза її межами. Потрібно вміти ладнати з представниками інших суб'єктів, країни. Оскільки ми будемо нашу державу і правильне соціально-духовне життя громадян є одним з основних чинників впливу на громадян України. Тому, якщо ми хочемо бачити у колективі чесних та відповідальних працівників, потрібно працювати над собою та вміти будувати справедливі, соціальні стосунки з компаніями державного рівня. Влучним висловом для підтвердження цієї думки будуть слова А. Шептицького «Не кради майбутнє у своїх дітей, не руйнуй своїх і чужих талантів, не лобіюй законів, що руйнують справедливість і мир.» [2,с. 54]

Висновки. Отже, потрібно не забувати про морально-етичні правила у процесі бізнесу, учитись на практиці інших компаній. Таким чином ваша організація буде розвиватись, функціонувати швидше та легше.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Б. Залишаюся українцем - К. :Пульсари,2011. - 288 с.ІЛ
2. Маринювич М. Митрополит Андрей Шептицький і принцип «позитивної суми» - Л. : Видавництво Старого Лева,2019.- 248 с.
3. Прокопишин Т. Наталія Киричична, Conscensia: «Ideas are worthless, execution is everything//The Ukrainians, [Електронний ресурс],13 серпня,2019.- Режим доступу: <https://theukrainians.org/nataliya-krynuchna/> ,відкритий
4. Сливоцький А. Етика в бізнесі// The Ukrainians [Електронний ресурс] ,15 квітня ,2020.- Режим доступу: <https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/> , відкритий
5. Статінова Н. П. Етика бізнесу : навч. посібник / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко. – К. : КНТЕУ, 2001. - 280 с
6. Фрайд Дж., Девід Хайнмайер Хенсон Ресворк. Ця книжка змінить ваш погляд на бізнес – К. : Клуб Сімейного Дозвілля,2016 – 176 с.
7. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с